

Saf ve İmkânsız Bir Aşkın Romanı İMKÂNSIZIN ŞARKISI

Yazı

İbrahim BERKSOY (ME'91)

"İnsan bir konuda yalan söyleyince, ilk yalana uygun daha pek çok yalan söylemek zorunda kalır."

"-Peki öyleyse neden bu kadar zayıfladın?"

-Olgunlaştım da ondan."

"Zaman zaman kendimi bir müze bekçisi olarak görüyorum. Kimsenin gezmediği, kendime sakladığım boş bir müzenin bekçisi."

(HARUKİ Murakami, İmkânsızın Şarkısı)

1. Bir "seremoni toplumu" olarak Japonlar

Daha önce iki kez gidip altı ay kadar orada yaşadığım için yakından biliyorum: Japon toplumu özünde bir "seremoni toplumu"dur. Yüzyıllardır, yaşadıkları hayatın dönüm noktalarını, mevsimleri, akıp geçen zamanı ilginç törenlerle ölümsüzleştirmektedirler. Örneğin, güneyden kuzeye bulunduğu yerde ömrü bir hafta on günü geçmeyen kar beyazı kiraz çiçeklerinin açacağı "kiraz baharı"ni her yıl sabırsızlıkla beklerler. Sonra olanca pembeliğiyle erikler çiçek açar. Henüz kiraz çiçekleri dallarından kopmamışken, henüz vakit varken, kiraz ağaçlarının altında "sake"lerini yudumlayarak neşeye, eğlenceli sohbetlerle, heyecanla, coşkuyla baharın gelişini kutlarlar. Kiraz çiçekleri kısa süre içerisinde birer birer dallarından kopup bahar rüzgârlarıyla savrulurken ortaya çıkan beyazlar beyazı manzarada bir yandan avuç içlerine sığdırdıkları makinalarla kartpostallık fotoğraf çekerken, öte yandan içlerinde kendilerinin de yer aldığı fotoğraflarla yaşadıkları âni -ölümsüzleştirmek değilse bile- geleceğe taşımak isterler. Gözleri önünde birbiri ardı sıra dalından kopan bembeyaz kiraz çiçekleri bir anlamda hayatın kısılgını ve geçiciliğini simgeler.

Japon toplumu üzerine yapılan araştırmalarda Japonların bireysel ve toplumsal hafızalarını besleyen iki ana damardan söz edilir: Birisi, ilhamını çoğunlukla doğadan alan birbirinden ilginç törenler, diğeri de bu törenlere dayalı edebi anlatılar.

Geçtiğimiz günlerde 10 Aralık 2018 tarihinde yitirdiğimiz, sonsuzluğa uğurladığımız değerli aydınımız, bilim insanımız, sosyal antropolog Bozkurt Güvenç Hocamızın *Japon Kültürü* adlı çalışması Japon insanını ve Japon toplumunu bize tanıtan eşsiz bir başvuru kaynağıdır. Hocamız, keskin gözlem gücüyle, renkli anlatımıyla, tanıklıklarıyla, başvurduğu kaynaklarla bu uzak ülkenin insanlarını ve kültürünü bize epeyce yakınlaştırmıştır. Bozkurt Güvenç Hocamızı saygıyla anarak kitabından altını çizdiğim birkaç paragrafı burada alıntılanmak isterim:

"Yaşama 'evet' demişse insan, onun ayrılmaz bir parçası olan ölüme de 'evet' demek zorundadır. İnsanın kendi istemi dışındaki doğumuyla ölümü arasında 'bugün' kalır, gönlünce yaşamak ve çalışmak için. Bu yüzden biraz acelesi var gibidir, her günün hakkını vermek, her günü yaşamak için."

"Japon dilinde, 'meyve veren ağaçların taşlanması' diye söz yoktur. Meyveli ya da meyvesiz, çiçekli ya da çiçeksiz olsun her bitki canlı bir varlıktır. Koparılmaz, taşlanmaz, gelişigüzel budanmaz – bilir bilmez kimselerce."

"Çok şeyleri bilmek yerine, küçük şeyleri yapmayı yeğ tutar, Japon. Bilmek mutlaka yapmak değildir ama yapmak en iyi öğrenmek yani bilmektir. Onun için söylemektense dinler, öğrenir; tartışmaktansa yapar."

2. Saf ve imkânsız bir aşkın romanı

Özünde, saf ve imkânsız bir aşkın romanı İmkânsızın Şarkısı. Acemi bir aşk bu; yer yer tutkulu, yer yer hüznü, yer yer pişmanlıklarla dolu saf ve imkânsız bir aşk. Aşkın yanı sıra ölümün ve yaşamın, hastalık ve sağlığın genç bedenlerde hayat bulduğu bir dostluk ve arkadaşlık romanı olarak da okunabilir pekâlâ.

Roman, "Otuz yedi yaşındaydım ve bir Boeing 707'deydim. Kocaman uçak, yağmur yüklü bulutların arasından inişe geçmiş, Hamburg Havaalanı'na inmeye hazırlanıyordu. (...) Bir kez daha, yeniden Almanya'ya dönüyordum." cümleleriyle başlar. Bu sözleri söyleyen anlatıcı, romanın baş kahramanı Toru Vatanabe'dir. Uçakta Betles'in, romana da adını veren "Norwegian wood" adlı şarkısı duyulmaktadır. Bu şarkı, romanımızın kahrama-

nımıza hiç de yabancı değildir. Dinlediği bu şarkı, Vatanabe'yi Tokyo'da 60'lı yıllardaki öğrencilik günlerine götürür. HARUKİ Murakami, roman boyunca anlattığı iç içe geçmiş hikâyelerle, saf ve tutkulu karakterlerle, fonda kulağımıza çalınan ezgilerle bizleri 60'lı yılların Tokyo'suna götürüyor. Anlatılan, tutkulu bir aşk, dostluk ve arkadaşlık odağında Japon gençliğinin arayışı ve geleneksel otoriterlik karşısında kendisini anlamlandırma kaygısı.

Otuz yedi yaşında, bir uçağın içinde ilk gençlik yaşlarına geri döndüğünde roman kahramanımızın yüzleştiği duygular, ilk gençlik yıllarında taşınamayacak kadar ağırdır. Her şey el yordamıyla, yaşandıkça öğrenilecektir. Roman kahramanımızın lisedeyken en yakın arkadaşları Kizuki ile onun kız arkadaşı Naoko'dur. Kizuki bir gün ansızın genç bedenini hiçe sayıp intihar eder. Vatanabe ve Naoko yapayalnızdır artık. Daha hayatlarının baharında, bir gerçeklik olarak hayatlarına giren, ne yapacaklarını, nasıl anlamlandıracaklarını henüz bilemedikleri "intihar", dolayısıyla "ölüm", ağır bir duygu olarak yaşanmayı beklemektedir. Bundan böyle "ölüm yaşamın karşıtı olarak değil parçası olarak vardır" düşüncesi romanımızın kahramanı Vatanabe'yi bir gölge gibi izleyecektir. Kizuki'nin ansızın intiharı Vatanabe ile

Naoko'yu ayrı dünyalara savurur. Daha sonra Vatanabe ile Naoko, üniversite yıllarında, uzun yürüyüşler eşliğinde aşkı arayıp bulmanın, onu el yordamıyla yeşertip büyütmenin yollarını arayacaktır. Aradıkları, yeşertip büyütme çabaları aşk; saf, yalın ve imkânsız bir aşktır.

Geleneksel Japon edebiyatının kalıplarını oldukça zorlayan bir anlatımın ürünü İmkânsızın Şarkısı.

Japon dili de tıpkı Türkçe gibi zengin bir sözlü geleneğe dayanır. Sözün özü doğada ve doğal olandır. Çağlar boyunca serpilip gelişen, olgunlaşan duygu ve düşünceler, söylencelerden şiirlere, yastıknamelerden günlüklere, masallardan giderek çağdaş öykülere, romanlara çok çeşitli bir anlatım zenginliği içerisinde geleneksel Japon edebiyatını sürekli besleyip büyütüştür. Akıp geçen zaman içerisinde gelip geçicilik, sonlulukla sonlanan sonsuzluk, ölümlü sonlanan ölümsüzlük temalarına Japon edebiyatında sıkça rastlanır. Bizim, Yunus'un "dünya bir penceredir/her gelen baktı geçti" dizelerinden bildiğimiz gelip geçicilik duygusu, Japon edebiyatında, her şeyin gelip geçiciliği, dostların giderek uzaklaşmasından, en yakınımızdakilerin birer birer aramızdan ayrılmasından sonra geride kalan "hiçlik" ya da "boşluk" duygusuna dönüşür.

İmkânsızın Şarkısı, yazarın yaşamöyküsünden de izler taşıyan, daha çok iç dünyalara hitap eden, içe kapanık, "kişisel" bir roman olarak okunmaya ve algılanmaya oldukça elverişli bir roman. Bu algı, çeşitli çağrışımlarla roman boyunca sözü edilen kitaplarla, yazarlarla, filmlerle, müziklerle iyice belirginleşiyor. Bu yönüyle roman, bir yandan kendi içinde müziğin ve edebiyatın harmanlandığı geniş, ferah bir atmosfere açılırken, öte yandan da okuru o kurgulanmış, çağrışımlarla dolu ge-

niş, ferah havayı solumaya çağırıyor.

Aşağıdaki alıntı sanırım yazarın meramını anlamamızı sağlar:

"... ilke olarak sadece en az otuz yıl önce ölmüş olan yazarları okuyordum. Bana söylediğine göre sadece onlara güven duyuyordum."

-Çağdaş edebiyata güvenim yok demiyorum. Ama değerli vaktimi de zamanın vaftiz etmediği eserleri okuyarak ziyan etmek istemem. Hayat zaten yeterince kısa.

-Peki, senin sevdiğin yazarlar kim? Diye sordum

-Balzac, Dante, Joseph Conrad, Dickens, diye hemen karşılık verdi.

-Bunlara çağdaş yazarlar denemez.

-Ben de bu yüzden onları okuyorum ya. Çünkü herkesle aynı şeyleri okuyunca, ister istemez herkes gibi düşüneceksin. Bu da kabalık ve sıradanlık olur."

Murakami'nin Fitzgerald'dan, özellikle de onun *Muhteşem Gatsby* adlı romanından çok etkilendiği biliniyor. Bu bağlamda, romandan şu alıntıyı burada aktarmak isterim:

"... ve bir gün yemekhanenin bir köşesinde, güneş altında oturmuş, Muhteşem Gatsby'yi okuyordum, gelip yanıma oturdu ve ne okuduğumu sordu. Söyledim. Kitap hakkında ne düşündüğümü sordu. Üçüncü kez okuduğumu ve okudukça ilgimi çeken sayfaların arttığını söyledim.

-Muhteşem Gatsby'yi üç kez okumuş olan bir delikanlıyla dost olabilmeliyim, dedi, sanki kendi kendisiyle

konuşuyordu. Ve böylece dost olduk. Aylardan ekimdi."

Romanlar kadar müzik de sayfalar boyunca kendini var etmekte, akıp geçen zamanın ezgisine dönüşmektedir. Bir örnek vermek gerekirse:

"- (...)Bu insanlar, yaşamın sevinçlerini ve acılarını enikonu biliyorlarmış.

'Bu insanlar' dediği, kuşkusuz, John Lennon, Paul McCartney ve George Harrison'dı."

3. "Edebiyat herkese iyi gelir"

Edebiyat Kulübü'nün bu dönemki teması "yaşamın sınırları ve sınırsızlığı". Bu tema kapsamında 27 Kasım 2018 Salı akşamı günümüz Japon edebiyatının en önemli temsilcilerinden HARUKİ Murakami'nin (Japonlar önce büyük harflerle soyadlarını, sonra da küçük harflerle adlarını yazıyorlar.) İmkânsızın Şarkısı'nı konuştuk.

Sevim Yalçın Hocam bizlere kapsamlı bir sunumla geçmişten günümüze Japon edebiyatından söz etti. Şuichi Kato'nun değerli çalışması *Japon Edebiyatı Tarihi*'nden

hareketle bizlere 1500 yıllık Japon edebiyatının temel eserlerini tanıttı. Hepimizde Japon edebiyatına dair genel bir ilgi uyandırdı.

Tülay Ünlüevcek Hocam yine kapsamlı bir sunumla bizlere HARUKİ Murakami'yi, eserlerini ve dönemin edebiyat ortamını tanıttı. Yazarın yazma felsefesinin "başkalarıyla değil kendimle yarışırım." sözlerine dayandığını belirtti. İmkânsızın Şarkısı'ndan yola çıkarak "büyülü gerçekçilik" akımıyla yazarın ürünleri arasında bir bağ kurdu; kadın-erkek ilişkileri ile cinsellik konularının ele alınış biçimleri üzerinde durdu.

Celalettin Türkoğlu Hocam İmkânsızın Şarkısı romanını ayrıntılı bir biçimde çözümleyerek romandaki ayrıntılara ve göndermelere dikkat çekti. Romandaki karakterleri, olayların akışını bütünlükçü bir yaklaşımla, dönemin özellikleriyle birlikte çeşitli yönlerden ele aldı.

İmkânsızın Şarkısı odağında HARUKİ Murakami'yi ve Japon edebiyatını konuştuğumuz 27 Kasım 2018 Salı günkü edebiyat akşamı her zamanki gibi hem doyuru hem de doyumsuz bir akşamdı. "Edebiyat herkese iyi gelir"; öyle değil mi?

